

LAKIALOITE 151/2005 vp

Laki tekijänoikeuslain 50 a §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Eduskunta hyväksyi 5 lokakuuta 2005 uuden tekijänoikeuslain, joka antaa vahvan suojan tehokkaille teknisille toimenpiteille, jotka estävät esimerkiksi CD- tai DVD-levyn sisällön kopioimisen omaan käyttöön. Tehokkaan suojan kiertämisestä määrätään tekijänoikeuslaissa sakkorangaistus.

Ensiksi tässä aloitteessa esitetään tekijänoikeuslakia muutettavaksi siten, että kuluttajan oikeudet odotukset kohtuullisen kopiomäärän valmistamisesta yksityiseen käyttöön voivat toteutua. Kohtuullisena määränä pidetään tässä kolmea kopiota. Lain 50 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että teknisen suojauksen saa murtaa kolmen kopion valmistamiseen asti, jos suojaus ei sitä mahdollista.

Tekijänoikeuslain säätämisen jälkeen on käynyt ilmi, että jotkut tekniset suojaukset voivat pysyvästi vaurioittaa teosten kuunteluun tai katseluun käytettyjä laitteita. CD-levyjen lisens-

siehdoissa ei kuitenkaan ole edes kerrottu, mitä muutoksia levyn kuuntelemisesta voi tietokoneen käyttöjärjestelmään aiheutua. Tällaisesta teknisestä suojauksesta voi aiheutua myös tietoturva-uhka. Tätä ei voida pitää hyväksyttävänä. Vaikka kyseisen kaltaisiin teknisistä suojauksista aiheutuviin vahinkoihin voidaan epäilemättä soveltaa tuotevastuulakia ja rikoslain vahingontekopykäliä, on kuitenkin tarpeen kieltää ne myös tekijänoikeuslaissa.

Toiseksi tekijänoikeuslain 50 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se kieltäisi sellaiset teoksen kopioinnin estävät tehokkaat tekniset toimenpiteet, jotka ilman teoksen käyttäjän lupaa muuttavat teoksen katseluun tai kuunteluun käytetyn laitteen toimintaa tai käyttöjärjestelmää. Lisäksi käyttäjän tulisi halutessaan pystyä poistamaan myös hänen suostumuksellaan laitteeseen tehdyt muutokset.

PERUSTELUT

Yksityisen kopioinnin mahdollistaminen

EU:n tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi (2001/29/EY) on epäselvä tekijänoikeuksien poikkeuksia ja rajoituksia koskevan 5 artiklan sekä tekijänoikeuksia suojaavia teknisiä suoja-keinoja koskevan 6 artiklan osalta. Teknisillä

suojauksilla on direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukainen oikeudellinen suoja, eikä niitä saa murtaa. Jäsenvaltioiden tulee säätää riittävä oikeudellinen suoja tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämisestä vastaan. Direktiivissä sallittu yksityisen kopioinnin osalta oikeudenhalti-

joiden tulee ensisijaisesti vapaaehtoisin toimin mahdollistaa sallittujen poikkeuksien tai rajoitusten hyödyntäminen.

Jos tällaisia vapaaehtoisia toimia ei ole toteutettu, jäsenvaltiot voivat toteuttaa tällaisia toimenpiteitä. Direktiivin 6 artiklan 4 kohdassa nimittäin todetaan, että elleivät oikeudenhaltijat ole mahdollistaneet kappaleen valmistamista yksityiseen käyttöön siinä laajuudessa kuin on tarpeen yksityistä käyttöä koskevan rajoitussääntönsä hyödyntämiseksi ja direktiivin yksityistä käyttöä koskevan sääntelyn mukaisesti, jäsenvaltio voi toteuttaa 6 artiklan 1 momentissa tarkoitettua teknisten toimenpiteiden suojasta riippumatta asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yksityisellä kansalaisella on 5 artiklan 2 momentin b kohdan mukainen mahdollisuus yksityiseen kopiointiin silloin, kun hänellä on suojattu teos tai aineisto laillisesti saatavillaan.

Jäsenvaltiot ovat direktiiviä toimeenpannessaan toteuttaneet varsin eri tavoin kuluttajien oikeudet odotukset yksityisestä kopioinnista. Suomessa eduskunta päätyi ratkaisuun, jonka ei voida katsoa toteuttavan kuluttajien oikeutettuja odotuksia tyydyttävästi. Teknisten suojausten murtamiskielto on lain mukaan ehdoton, vaikka markkinoilla on tallenteita, joiden tekniset suojaukset eivät mahdollista kohtuullisen kopiomäärän valmistamista omaan käyttöön. Tässä aloitteessa ehdotetaan, että lain 50 a §:ää muutetaan siten, että teknisen suojauksen murttaminen on luvallista kolmen kopion valmistamiseen asti, mikäli suojaus ei sitä mahdollista.

Laitteita vahingoittavien kopiosuojausten kieltäminen

Tekijänoikeuslain säätämisen jälkeen on käynyt ilmi, että jotkin lain tarkoittamista tehokkaista teknisistä toimenpiteistä perustuvat tekniikoihin, jotka voivat pysyvästi vaurioittaa teosten kuunteluun tai katseluun käytettyjä laitteita, esi-

merkiksi Windows-käyttöjärjestelmää käyttäviä tietokoneita. Näiden CD-levyjen lisenssiehdoissa ei ole myöskään kerrottu, mitä muutoksia levyn kuunteleminen tietokoneen käyttöjärjestelmään tekee. Tietokoneen toiminta voi tällaisen CD-levyn kuuntelemisen jälkeen hidastua merkittävästi, tai tietokone altistuu tietokonevirusten hyökkäyksille. Tällaisilla teknisillä toimenpiteillä suojattuja CD-levyjä on löytynyt myös Suomesta.

Nämä kopiosuojaustekniikat asentavat käyttäjän tietämättä ylimääräisiä ohjelmia teoksen katseluun tai kuunteluun käytettyihin laitteisiin, muuttavat niiden asetuksia ja piilottavat nämä muutokset siten, että niiden huomaaminen ja poistaminen on hyvin vaikeaa. Joissain tapauksissa muutosten poistaminen ei ole ollut mahdollista ilman tietokoneen käyttöjärjestelmän asentamista alusta asti uudelleen.

Teoksen kuuntelemiseen tai katselemiseen käytettävän soittimen muuttaminen ilman käyttäjän antamaa lupaa ei ole hyväksyttävää. Luvan antajan on myös ymmärrettävä, mihin hän suostuu asettaessaan ostamansa CD- tai DVD-levyn soittimeensa. Mikäli teoksen sen katseluun tai kuunteluun käytettyyn laitteeseen tekemät muutokset vaurioittavat kyseistä laitetta, teoksen levittäjän tulee olla vastuussa teoksen aiheuttamista vahingoista.

Lisäksi on käynyt ilmi, että monet äänilevyteollisuuden käyttämät kopiosuojaustekniikat raportoivat Internetin välityksellä levy-yhtiölle, mitä heidän levyään tietokoneellaan kuunnellut henkilö tietokoneellaan tämän jälkeen tekee. Tästä ominaisuudesta ei ole myöskään ollut teosten lisenssiehdoissa mainintaa, ja tätä onkin pidettävä vakavana yksityisyyden suojan loukkauksena.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tekijänoikeuslain 50 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 50 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 821/2005, uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

50 a §

Kuluttajalla on tässä laissa taatun oikeuden yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin toteuttamiseksi oikeus murtaa lain mukaan suojatun teoksen suojaus kolmen (3) kopion valmistamiseen asti, ellei tekninen suojaus mahdollista kolmen kopion valmistamista.

Tehokkaat tekniset toimenpiteet, jotka toteuttavat tämän lain mukaan suojatun teoksen suojauksen muuttamalla ilman käyttäjän suostu-

musta teoksen kuunteluun tai katseluun käytettävän laitteen toimintaa tai käyttöjärjestelmää, ovat kiellettyjä. Käyttäjän on voitava halutesaan poistaa tehokkaan teknisen toimenpiteen teoksen kuunteluun tai katseluun käytettävän laitteen toimintaan tai käyttöjärjestelmään tekemät muutokset.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2005

Jyrki Kasvi /vihr
Heidi Hautala /vihr
Risto Kuisma /sd
Suvi Lindén /kok
Oras Tynkkynen /vihr
Tarja Cronberg /vihr
Pentti Tiusanen /vas
Tuija Nurmi /kok
Tony Halme /ps
Raimo Vistbacka /ps
Arja Alho /sd

Arto Satonen /kok
Petri Salo /kok
Timo Soini /ps
Rosa Meriläinen /vihr
Osmo Soininvaara /vihr
Kari Uotila /vas
Annika Lapintie /vas
Päivi Räsänen /kd
Esko Kurvinen /kok
Sari Essayah /kd